

"EGE BÖLGESİNİN TURİZM COĞRAFYASI"

Prof. Dr. Aydođan KÖKSAL

GİRİŞ:

Türkiye'nin Turizm Coğrafyası çalışmalarımı 1973 yılından beri sürdürmekteyim. Her sene memleketimizin turistik yörelerine giderek turizm potansiyelinin ne olduğunu ve ne gibi sorunlarının bulunduğunu, coğrafi bakımdan, incelemekteyim.

Sözü geçen yıldan beri de, son sınıf öğrencilerine "Türkiye Turizm Coğrafyası" dersini okutmaktayım. İşte bu çalışmalarımdan biri olan "Ege Bölgesi'nin Turizm Coğrafyası" hakkındaki incelememin sonuçları:

Ege Bölgesi, ismini kendisine komşu denizden-Ege Denizi'nden-alır. Kuzeyde Edremit Körfezi kıyılarından başlar, güneyde Köyceğiz Gölü ağzının yakınlarına kadar uzanır. Kıyıları çok girintili çıkıntılıdır.İç kesimlerde ise, memleket içine fazla sokulur. Bu durumu ile Marmara Bölgesine, İç Anadolu'ya ve Akdeniz Bölgesi'ne komşu olur. Bu sınırlar içinde 79.139 Km² olup Türkiye'nin % 10,2'sini kapsar. İzmir, Manisa, Aydın, Uşak ve Kütahya illerinin bütünü, Muğla, Denizli ve Afyon illerinin büyük bir kısmı, Balıkesir (Edremit körfezi kıyıları) ve Bursa ilinin de küçük bazı bölümleri yer alır. Bölge iki bölüme ayrılır: 1- Ege Bölümü, 2- İbatı Anadolu Bölümü.

Ege Bölgesi illerinden İzmir, Manisa, Aydın, Muğla ve Denizli illeri Ege Bölümü'nün, Uşak, Kütahya ve Afyon illeri de İbatı Anadolu Bölümü'nün özelliklerini taşırlar.

I- Bölgenin Turizm Değerleri:

A- Deniz Turizmi:

Yüzölçümü 196.000 Km² olan Ege denizinin göze çarpan özellikleri, kıyılarının çok girintili çıkıntılı olması, üzerinde çok sayıda adalar bulunması ve beş büyük körfezin yer almasıdır. Bu körfezler, kuzeyden itibaren Edremit, İzmir, Kuşadası, Güllük ve Gökova körfezleridir.

Ege denizi de hemen hemen Akdeniz kadar tuzlu bir denizdir. Tuzluluk oranı ‰₀ 38'dir; bu miktar güneye doğru artar ve ‰₀ 39'a ulaşır. Buna karşılık kuzey kesiminde azalır: Çanakkale Boğazı ağzında ‰₀ 33'dür.

Ege denizinde deniz suyu sıcaklıkları Mayıs ayından itibaren yükselmeye başlar; ancak bu ayda henüz 20 °C'yi bulmamıştır. Örneğin, Dikili'de 18,6°C, Kuşadası'nda 19,1 °C, Marmaris'te 18,4 °C'dir. Haziran ayında ise, 20 °C'yi aşar ve artık denize girme mevsimi de gelmiştir. Kuşadası'nda 22,6°, Bodrum'da 21,7 °C ve Marmaris'te 22,1 °C'dir. Temmuz ve Ağustos aylarında daha da artar: Bodrum 23,9 °C, Marmaris 26,0 °C'dir. Eylül ayında bu sıcaklıklar biraz azalmakla beraber devam eder; Ekim ayı sıcaklıkları ise gene 20 °C'nin üstündedir. Böylece Ege Bölgesi'nde Haziran'dan Eylül ayına kadar, yani dört ay denize girme olanağı vardır. Fakat, Ekim ayında da havaların uygun gittiği günlerde denize girilebilir. Bu ayı da katacak olursak, demek oluyorki Ege Bölgesi'nde dört, hatta beş ay denizden yararlanılabilir.

Bölgenin belli başlı plaj ve denizden yararlanma sahaları, İzmir çevresinde Urla, Çeşme, Dikili, Gümüldür, Foça; Aydın'ın tam anlamı ile turizm merkezi sayılan Kuşadası ve Didim; Muğla'nın Bodrum, Marmaris, Fethiye, Datça, Gökova, Köyceğiz'dir. Sözü geçen bu yerler çeşitli kamp ve konaklama tesisleri bakımından Akdeniz Bölgesi'nden sonra ikinci sırayı almaktadır.

B- Sağlık Turizmi:

Diğer bir terimi de "Termalizm" olan sağlık turizmi, şifalı kaynakları ve madensularını kapsar. Yurdumuz hidromineral kaynaklar yönünden dünyanın en zengin ülkelerinden biridir. Memleketimizde kaplıca, içmece madensuyu olarak 1300 şifalı suyun bulunduğu saptanmıştır. İlkçağlardan beri yurdumuzda kaplıca, içmece tesislerinin kalıntıları Anadolu insanların su tedavisine verdikleri önemi belirtir. Günümüzde bu sular, memleketimizde olduğu gibi bütün dünyada da değerli bir şifa kaynağı sayılmaktadır. Kür ve kaplıca tedavisine dayalı sağlık turizminin önemi ve geliri gittikçe artmaktadır. Türkiye mineral sular bakımından zengindir. Ancak, bunlardan pek azında konaklama ve diğer tesisler vardır. Çoğunluğu ilkel durumdadır. Kaplıca ve benzeri yerlerin çoğunda en lüzumlu sağlık tesisleri bulunmadığı gibi, en basit sağlık kurallarına da uyulmamaktadır. Aynı şekilde maden sularımızın sayılarının çokluğuna karşın, bir kısmında şişeleme tesisleri varsa da çoğunda bulunmayıp boşa akmaktadır.

Ege Bölgesi, termal kaynaklar bakımından elverişli bölgelerimizden birisidir. Sınırları içerisindeki bütün illerde kaplıca, içmece, ılıca ve madensuları mevcuttur. Tesisleri bulunan başlıca kaplıcalar: Muğla ilinin Soma ve Kula ilçeleri kaplıcaları, Salihli, Turgutlu, Alaşehir kaplıcaları, Alaşehir'in Sarıkız madensuyu ile Gördes'in Ece madensuyu; İzmir'in Agamemnon kaplıcaları, Bergama, Menemen, Dikili, Çeşme kaplıca ve ılıcaları, Aydın'ın Germencik ilçesi kaplıcası, Muğla'nın Köyceğiz ilçesi kaplıcası, Kütahya'nın Simav ve Gediz kaplıcaları, Uşak'ın, Afyonkarahisar'ın Sandıklı ilçesi kaplıcası, Afyonkarahisar madensuyu, Denizli'nin Pamukkale kaplıcalarıdır.

C- *Dağ Turizmi:*

, Diğer bir terimi de klimâtizm'dir. Bu dağlara tırmanma ,kış sporları yapmadır. Ege Bölgesi dağ turizmi bakımından memleketimizin diğer bölgelerinde olduğu gibi, genellikle pek gelişmemiştir. Ancak, bölgenin dağlarından yaz mevsiminde kamp kurulmak üzere yararlanılabilir.

İzmir yöresinde Yamanlar dağında kalınacak konaklama tesisleri vardır. Çam ağaçlarının altında güzel bir dinlenme yeridir. Bir diğeri de Bozdağ'dır; şahane manzarası, sakin havası ile yaz mevsimi için bir mesire yeridir. Kış mevsiminde de dağ sporlarına uygundur.

Aydın ilinde Beydağları üzerinde Aydın Paşa Yaylası, Çine'de Madran yaylası, Nazilli'de Karacasu yaylası ve Kuyucak ilçesinde Sarıcaova yaylası kamp kurmağa ve piknik yapmaya uygun, çamlarla örtülü güzel ve hele Ege'nin yaz sıcaklarından uzak, temiz havalı yerleridir.

Ç- *Tarihi Değerleri:*

Konumuzun dışında olmakla birlikte, yurdumuza gelen yabancı turistler, dinlenmenin ve tatillerini geçirmelerinin yanısıra, Anadolu'yu tanımak ve tarihi eserlerini de görmek isterler. Bundan ötürü Ege Bölgesi'nin tarihi eserleri ve kalıntılarında da söz etmek yerinde olur. Tarihi kalıntılar yönünden Ege, memleketimizin en başta gelen bölgelelerinden sayılır.

İzmir ilinin çeşitli semtlerindeki camileri, anıtları, müzeleri, Efes kenti kalıntıları, Meryemanevi, Bergama'da bir tepenin üzerinde kurulmuş olan antik Pergamon kentini; Aydın ilinin ,Didyma, Prien ve Miletos kentleri kalıntılarını; Manisa'nın Sart-Afrodisias kalıntılarını turizm mevsiminin başlaması ile birlikte çok sayıda yabancı turistler ziyaret

etmektedir. Aynı şekilde Bodrum'un kalesi, Denizli'nin Hierapolis kenti kalıntıları da gene ençok gezilen yerler arasındadır.

Bölgenin iç kesiminde yer alan Afyon, Kütahya ve Uşak illeri son dönem tarihimizin en önemli yerleridir. Kurtuluş savaşımızın geçtiği bu illerdeki çeşitli şehitler anıtları da görülmeye değer eserlerdir. Manisa iline gelince, bilindiği gibi, Osmanlı şehzadelerinin valilik yaptıkları bu ilimizde de çok sayıda o devrin mimarisini yansıtan camileri görülmeye değer eserler arasındadır.

D- Bölgenin Diğer Turizm Değerleri ve Hareketleri:

Bölgede iki adet milli park bulunmaktadır. Bunlar, Dilek Yarımadası Milli Parkı ile Spildağı Milli Parkı'dır.

1- Dilek Yarımadası Milli Parkı:

Aydın ilinde, Kuşadası ve Söke ilçeleri sınırları içinde yer alır. Dilek Yarımadası Milli Parkı'nda çeşitli av hayvanlarının varlığı, Akdeniz florasının bütün türlerinin yer aldığı bir dinlenme alanıdır.

2- Spildağı Milli Parkı:

Manisa'nın güneyinde, Spildağı veya Manisa dağı, yer alır. Bilhassa yüksekliği nedeniyle yaz mevsiminde serin bir alandır. Çeşitli av hayvanları ve bitki örtüsü ile her zaman rağbet gören bir yerdir.

Ege Bölgesi'nde avcılık bakımından en önemli yeri Bodrum'dur. Burasının ve yakın çevresinin kıyılarında balık avcılığının yanısıra süngerçilikte yapılır. Memleketimizin en iyi kaliteli süngerleri bu kıyılardan çıkarılır. Ayrıca sualtı avcılığı da gitgide rağbet kazanmaktadır. Aynı yörede Marmaris'de de, Bodrum gibi, deniz avcılığı ile sualtı avcılığı yapılır. Datça, Gökova, Fethiye ve Köyceğiz kıyıları da balık avcılığına elverişli yerlerdir.

Bölgeye turizm yönünden hareketlilik ve canlılık kazandıran bir diğer etkinlik, İzmir Uluslararası Fuarıdır. Fuar her yıl 20 Ağustos-20 Eylül tarihleri arasında açık kalır. Aynı zamanda bir sergi ve eğlence yeri niteliği bakımından yerli ve yabancı bir hayli ziyaretçisi vardır; yıldan yıla sayısı artmaktadır.

II- Ege Bölgesinin Konaklama Tesisleri:

Turizm yönünden giderek gelişme gösteren Ege Bölgesi'nde, Türkiye'nin genelinde olduğu gibi, turizm belgeli konaklama tesislerinin sayısı azdır. Toplam 101 adet konaklama tesisinden çeşitli sınıflarda 51

otel, 19 motel, 23 pansiyon, 6 tatil köyü, 1 oberj ve 1 Kervansaray vardır. Bunların İllere dağılımı şöyledir.

1- İzmir ve Çevresi (Aliağa, Balçova, Bergama, Çandarlı, Çeşme, Dikili, Eskifoça, Foça, Gümüldür, Selçuk ve Urla): 16 otel, 7 motel, 3 Pansiyon, 2 tatil köyü.

2- Muğla ve Çevresi (Bodrum, Datça, Fethiye, Marmaris, Güllük): 12 otel, 7 motel, 14 pansiyon, 3 tatil köyü, 1 oberj.

3- Aydın ve Çevresi (Kuşadası, Didim): 8 otel, 2 motel, 6 pansiyon 1 tatil köyü, 1 Kervansaray.

4- Afyon ve Sandıklı: 3 otel.

5- Denizli ve Pamukkale: 5 otel, 1 motel.

6- Kütahya ve Tavşanlı: 5 otel, 1 motel.

7- Manisa ve Salihli: 1 otel, 1 motel.

8- Uşak: 1 otel.

Ancak, yukarıda da ifade ettiğim gibi, bunlar Bakanlıktan alınmış olan turizm belgeli konaklama tesisleridir. Belediye belgeli çok sayıda otel, motel ve pansiyonların dışında çeşitli kamu ve özel sektöre ait kamp- lar da bulunmaktadır.

Yurdumuza gelen yabancı turistlerin sayısı yıldan yıla artış gösterdiğine göre, Bölgede konaklama tesislerinin sayısını da artırmamız gerekir.

III- Sonuç:

Ege Bölgesi, turizm potansiyeli bakımından, ülkemizin en önde gelen bölgelerimizdendir. Ancak, "Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi" gibi bu bölgemiz için de turizm planlarının hazırlanması ve uygulanması gerekir. Çünkü, kurulacak çeşitli tesislerin bilhassa uygun yerlere yapılmasının üzerinde hassasiyetle durulması en başta gelen hususlardır. Bilindiği gibi, Ege Bölgesi Birinci derecede deprem kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Bu nedenle çeşitli tesisleri yapacak olan kamu ve özel kuruluşlar, kooperatifler, kişiler bu hususa dikkat etmelidir. Zira, gelecek olan bir deprem milyonlarca, hatta milyarlarca harcamaları bir anda yerle bir edebilir; sarfedilen emekler de boşa gidebilir.

Araştırmalarım sırasında gördüğüm bazı yerlerde, yukarıda sözü geçen hususlara, gerek yer seçiminde, gerekse bina yapım malzemesinde, hiç dikkat edilmemiştir. Bunun için önerim, yetkili kuruluşlardan, örneğin Türkiye Jeomorfologlar Derneği'nden, Türkiye Mühendis ve Mimarlar Odası'ndan, geçerli raporun alınması bu konuya çözüm getirecektir, kanısındayım.